

Unudulmaz hüquqşünas alim

Məmmədخان müəllim bizə cəmi bir semestr, II kursun birinci semestrində yalnız bir fənn - "Maliyyə hüququ"ndan dərs demişdi. Lakin buna baxmayaraq, mən Məmmədخان müəllimi unudulmaz müəllim hesab edirəm. Bu da səbəbsiz deyildir.

Rəsulov Məmmədخان Bayraməli oğlu 1933-cü ildə Zəngilan rayonunun adı kimi gözəl olan Baharlı kəndində anadan olmuşdur.

1966-cı ilin sentyabr ayında ADU-nun (hazırkı BDU-nun) hüquq fakültəsinin I kursuna qəbul olmuşdum. Elə ilk gündən Məmmədخان müəllimi tanımağa başladım. O zaman bizə aydın oldu ki, Məmmədخان müəllim hələ tələbə vaxtından bir ictimaiyyətçi kimi universitetdə tanınıb. 1957-ci ildə universitet komsomol komitəsinin birinci katibi vəzifəsindən Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinə xidmətə qəbul edilmiş, lakin 1960-cı ildən ömrünü həmişəlik olaraq ADU-nun hüquq fakültəsi ilə bağlamış və 1998-ci ilə kimi, başqa sözlə, həyatının sonuna kimi hüquq fakültəsində işləmişdir.

Məmmədخان müəllim tələbələrin yaddaşında qayğıkeş, həssas, sadə bir insan və gözəl pedaqoq kimi qalmışdır. O, bütün tələbələrə, rayondan gəlmiş tələbələrə isə xüsusi qayğı göstərirdi. Onların meişət problemlərindən tutmuş, təqaüd alıb-almamaları, yataqxanada yerlə təmin olunub-olunmamaları ilə maraqlanırdı, bu sahədə özündən asılı olan bütün köməliyi edirdi.

1970-ci ilin yaz ayları idi. Qrupumuzdan üç nəfər - qrup nümayəndəsi İmanqulu Əzizov, hazırda Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin hakimi vəzifəsində işləyən Südəbə Həsənova və bu sətirlərin müəllifi Sov. İKP üzvlüyünə yenidən namizədlilik qəbul edil-

mişdik. Həmin vaxtlar Məmmədخان müəllim universitet partiya komitəsi katibinin müavini vəzifəsində işləyirdi. Dekanlıqdan bizə dedilər ki, gündüz saat 3-də üçünüz də universitet partiya komitəsində olmalısınız. Universitet partiya komitəsinin katibi qadın idi, səhv etmərsə, soyadı Əliyeva idi.

Universitet partiya komitəsində bizi Məmmədخان müəllim qarşıladı və otağına apardı. Orada bizə izah etdi ki, sizi mühüm bir məsələ üçün dəvət etmişik. Siz müxtəlif fakültələrin partiya təşkilatlarından daxil olan sənədlərlə tanış olmalı və bu sənədləri qaydaya salmalısınız. Orada bizə həmçinin məlum oldu ki, biz fakültələrdən gələn partiya sənədləri ilə, o cümlədən, ilk partiya təşkilatının iclas protokolları ilə, partiyaya namizədlilik və üzvlüyə qəbul edilmiş şəxslərin şəxsi işləri ilə tanış olmalı, bu sənədləri qaydaya salmalıyıq. Fakültələrdən gələn sənədlərdə, o cümlədən, iclas protokollarında, partiya üzv və namizədlərinə verilən zəmanətlərdə çoxlu səhvlərə yol verilir.

Doğrudan da bu sahədə bizim müdaxiləmizdən sonra universitet partiya komitəsinə daxil olan sənədlərdə buraxılan səhvlər aradan qaldırıldı, artıq universitet partiya komitəsinə normal sənədlər daxil olmağa başladı. Biz partiya sənədlərində yol verilən nöqsanları aşkar edirik, onları tərtib edənləri universitet partiya komitəsinə dəvət edirik, buraxılmış nöqsanların aradan qaldırılması üçün tövsiyələrimizi verirdik. Həqiqətən də qısa müddətdə bu sahədə ciddi dönüş əmələ gəldi, universitet partiya komitəsi rəhbərliyi müsbət işimizi qeyd etdi. Bu zaman Məmmədخان müəllim qürurla deyirdi ki, bu nöqsanların hamısını hüquq fakültəsinin tələbələri — mənim tələbələrim aşkar etmiş və aradan qaldırılmasına nail olmuşlar.

1974-cü ildə mən Mingəçevir şəhər prokurorluğunun baş müstəntiqi vəzifəsində işləyirdim. Bir gün eşitdim ki, Məmmədخان müəllim bir qrup yoldaşı ilə Mingəçevirə gəlib. Arayıb onları tapdım, məlum oldu ki, Məmmədخان müəllim bir neçə iş yoldaşı ilə avtomaşınla Qazax rayonunun ərazisindən keçməklə, Tbilisi şəhərinə getməlidir. Səhv etmərsə, hüquq fakültəsinin o zamankı dekanı, çox hörmətli, xətri həmişə bizim

üçün əziz olan Məmməd Xələfov orada hüquq elmləri doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün dissertasiya müdafiə etməli idi. O da mənə məlum oldu ki, Məmmədخان müəllim də bir qrup müəllim yoldaşı ilə Tbilisi şəhərinə gedir, yolüstü Mingəçevirdə dayanıblar.

Həmin vaxtlar Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin Mingəçevir rayonlararası şöbəsinin rəisi, əslən Zəngilandan olan, dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında böyük staja malik, çox hörmətli dostumuz Bəxtiyar Süleymanlı idi. Qonaqlar Bəxtiyar müəllimlə də görüşdülər və onlara şəhər mehmanxanası restoranının qonaq otağında şam yeməyi verdik. Məclis zamanı keçmiş xatirələr yada salındı. Qonaqlar axşam şəhər mehmanxanasında qalıb, səhər avtomaşınla Tbilisiyə yola düşdülər. Sonradan bildik ki, dissertasiyanın müdafiəsi yüksək səviyyədə keçib.

1988-ci ilin son ayları olardı. Zəngilan rayon prokuroru vəzifəsində işləyirdim. Qondarma Dağlıq Qarabağ məsələsi gündəmdə idi, Ermənistandan azərbaycanlıların qovulması faktları artıq kütləvi şəkil almışdı. Rayon ərazisində qaçqınlar üçün xüsusi vaqon şəhərcik də salınmışdı və qaçqınların böyük əksəriyyəti həmin vaqonlarda məskunlaşmışdılar.

İş günlərinin birində Məmmədخان müəllim prokurorluğa gəldi. Məlum oldu ki, o, bir dəstə universitet müəllimi ilə birlikdə qaçqınlar üçün ərzaq, paltar gətirib. Mənə dedi ki, bu ərzaq və paltar universitet kollektivi qaçqınlar üçün pay göndərib, icazə ver, mən əvvəlcə rayon partiya komitəsinə gedib birinci katiblə görüşüm, sonra yardımı aparıb təhvil verərik.

Məmmədخان müəllimin rayon partiya komitəsinə gedib-gəlməyi uzun çəkmedi, amma hiss etdim ki, əhval-ruhiyyəsi bir qədər pisləşib. Mənə dedi ki, ərzağı və paltarı Mincivan dəmir yolu stansiyasında yaradılmış qərargaha təhvil verməyi məsləhət görüblər, lakin buna baxmayaraq, təbii ki, Məmmədخان müəllimin razılığı ilə qaçqınlar üçün təşkil olunmuş vaqon-şəhərciyinə gəlib ərzağı və pal-paltarı Ermənistandan qovulmuş qaçqınlara paylayıb prokurorluğa qayıtdıq. Məmmədخان müəllim onlarla birlikdə bu ərzaq və pal-paltarın qaçqınlara paylanılmasında iştirak etdiyi-

mə görə mənə təşəkkürünü bildirdi və dedi ki, bu iş rayon prokurorunun işi deyildir, sağ ol ki, iştirak etdin, amma rayon partiya komitəsindən, hətta bir nümayəndə belə, vermədilər. Yalnız onda mən Məmmədخان müəllimin rayon partiya komitəsindən qayıdarkən pərtliyinin səbəbini başa düşdüm və dedim:

—Məmmədخان müəllim, qaçqınların problemi hamımızın və hər birimizin problemi. Bu işi hər bir vəzifəli şəxs öz doğma işi bilib, onunla yaxından məşğul olmalıdır.

Məmmədخان müəllim səhəri gün gəldiyi müəllim yoldaşları ilə Bakıya qayıtdı.

1989-cu ilin aprel ayında universitetin hüquq fakültəsinin bir qrup müəllimi rayonda elmi-təcrübi konfrans keçirmək məqsədi ilə Zəngilana gəlmişdi. Konfransı keçirmək məqsədi ilə Məmmədخان müəllim, hüquq elmləri doktoru, professor Qasım Manayev, səhv etmərsə, həmin vaxt hüquq fakültəsinin dekanı vəzifəsində işləyən, professor Firudin Səməndərov gəlmişdilər.

Rayonda təşkil olunmuş elmi-praktiki konfrans yüksək səviyyədə keçdi. Bakıdan gələn hörmətli müəllimlərimizin hamısının çıxışı konfrans iştirakçıları tərəfindən maraqla qarşılandı. Konfransa qonşu Qubadlı rayonundan hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları, o cümlədən, mənim tələbəlik yoldaşım Qubadlı rayon prokuroru İmanqulu Əzizov da gəlmişdi.

Mən əsasən rayonlarda işləmişəm, hərdən Bakıya yolum düşəndə, imkan daxilində, hüquq fakültəsinə baş çəkir, müəllimlərimlə, o cümlədən, Məmmədخان müəllimlə həmişə görüşürdüm.

1994-cü ildə mən respublika prokurorluğunun mərkəzi aparatına işə dəyişdirildim. Bu dövrdə universitet tədbirlərinə həmişə dəvət edilir və bu tədbirlərdə Məmmədخان müəllimlə də görüşürdüm. Məmmədخان müəllim belə tədbirlərdə, həmişə olduğu kimi, fəal iştirak edirdi. O da mənə məlum oldu ki, Məmmədخان müəllim artıq professor elmi rütbəsinə layiq görülüb.

Ancaq 1998-ci ildə amansız ölüm Məmmədخان müəllimi aramızdan apardı.

Onun xatirəsi bizim üçün həmişə əzizdir.

İlham ABBASOV,
Ədliyyə Nazirliyi Ədliyyə Akademiyasının baş müəllimi,
hüquq üzrə fəlsəfə doktoru.